

នយោបាយការបរទេសចិនជាមួយថៃ

១. សេចក្តីផ្តើម

ថៃជាសម្ព័ន្ធមិត្តសន្ធិសញ្ញារបស់សហរដ្ឋអាមេរិកតាំងពីឆ្នាំ១៩៥៤ ប៉ុន្តែថៃបានបង្វែរទិសដៅនយោបាយរបស់ខ្លួនតាំងពីឆ្នាំ២០០៦ ចំពេលមានទំនាក់ទំនងជាយុទ្ធសាស្ត្រជាមួយចិនដែលបានបង្កើនសម្ពាធយ៉ាងខ្លាំងដល់សម្ព័ន្ធមិត្ត។¹ ទំនាក់ទំនងរវាងថៃនិងចិនគឺបានលិចធ្លោបន្ទាប់ពីថៃប្រកាសការគោរពតាមគោលនយោបាយចិនមួយ និងមានឆន្ទៈចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងគំនិតផ្តួចផ្តើមផ្លូវ និងខ្សែក្រវាត់ ដោយប្រទេសថៃ សង្ឃឹមថានឹងធ្វើការពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ច និងពាណិជ្ជកម្មជាមួយប្រទេសចិនបន្ថែមទៀត និងស្វាគមន៍វិនិយោគទុនរបស់ចិននៅក្នុងទឹកដីថៃ។² ទស្សនប្រទេសថៃចំពោះការទូតរបស់ចិនមាន៣៖ ទី១.យុទ្ធសាស្ត្រទំនាក់ទំនងដោយស្មើភាពគ្នាប្តូរធុញ ទី២.យុទ្ធសាស្ត្រការុតនិងជំបង ទី៣.ភាពបត់បែនបំផុតនៃគោលនយោបាយការបរទេសចិន និងលក្ខណៈជាប្រទេសជិតខាងដ៏ល្អ។³ បើក្រឡេកមើលផ្នែកការទូតវប្បធម៌វិញបានក្លាយជាផ្នែកសំខាន់មួយនៃការទូតរបស់ចិន។ រហូតដល់ជំនាន់ដឹកនាំថ្មីរបស់ប្រធានាធិបតីចិនស៊ីជីនពីងបានបង្កើតនូវយុទ្ធសាស្ត្រផ្តួចផ្តើមខ្សែក្រវាត់និងផ្លូវ (BRI ២០១៣) ដែលជាគោលបំណងភ្ជាប់ផ្នែកសំខាន់នៃពិភពលោកដូចជាអាស៊ីខាងលិចនិងផ្នែកខ្លះនៃអាស៊ីខាងត្បូង។ ប្រជាជនចិនកាន់តែច្រើនឡើងៗ បានចាប់ផ្តើមចូលប្រទេសថៃ បាននាំមកនូវវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា វប្បធម៌ចិន និងមានកាន់តែច្រើនឡើងនៃការចាប់ផ្តើមសិក្សាភាសាចិន។⁴ ឥទ្ធិពលក្នុងស្រុកកំពុងទាញគោលនយោបាយការបរទេសថៃក្នុងទិសដៅផ្សេងៗគ្នា។ ម្ខាងគឺជាក្រុមគ្រួសារជំនួញចិន-ថៃដែលនឹងស្វាគមន៍នូវដំណើរឆ្ពោះទៅរកគន្លងរបស់ប្រទេសចិន។⁵ ឆ្នាំ២០១៤ប្រទេសចិនគឺជាអ្នកឈ្នះដ៏ធំពីរដ្ឋប្រហាររបស់ប្រទេសថៃ។⁶

¹ Greg Raymond, ANU, "Thai domestic politics threatens to derail its diplomacy", May 14, 2020, <https://www.eastasiaforum.org/2020/05/14/thai-domestic-politics-threatens-to-derail-its-diplomacy/> (accessed May 10, 2021 at 3:39pm)

² Xinhua, "China, Thailand agree to enhance military cooperation" November 17, 2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-11/17/c_138562358.htm (accessed February 10, 2021 at 8:29am)

³ BY KAVI CHONGKITTAVORN, "Vetting China's diplomacy: A Thai view", bangkokpost, December 15, 2020, <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/2035479/vetting-chinas-diplomacy-a-thai-view> (accessed May 10, 2021 at 8:21am)

⁴ Repository University "THE CONTRIBUTION OF CHINA'S CULTURAL DIPLOMACY TO THAILAND (2012-2017)", 2018, <http://repository.president.ac.id/handle/123456789/624> (accessed May 10, 2021 at 1:49pm)

⁵ Ibid

⁶ Amy Sawitta Lefevre, Pracha Hariraksapitak, "Amy Sawitta Lefevre, Pracha Hariraksapitak", Reuters, December 14, 2014, <https://www.reuters.com/article/us-thailand-china-idUSKBN0JW2KH20141218> (accessed May 11, 2021 at 8:11am)

២. អំពីប្រទេសថៃ

ប្រទេសថៃមានឈ្មោះជាផ្លូវការថាព្រះរាជាណាចក្រថៃ គឺជាប្រទេសនៅកណ្តាលឧបទ្វីបឥណ្ឌូចិនក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ដីគោក។ ផ្ទៃក្រឡារបស់ប្រទេសថៃគឺ៥១៣,១២០គ.ម^២ និងមានចំនួនប្រជាជន៧០លាននាក់។ ភាសាផ្លូវការរបស់ប្រទេសនេះ គឺភាសាថៃ តែទោះបីយ៉ាងនេះក្តីភាសាអង់គ្លេសនៅតែត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅតាមគ្រឹះស្ថានអប់រំមួយចំនួន។⁷ រាប់ទាំងរដ្ឋប្រហារថ្ងៃទី១៩កញ្ញាឆ្នាំ២០០៦ ដែលបានទម្លាក់លោកថាក់ ស៊ីន (Thaksin) ចេញពីតំណែងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ប្រទេសថៃបានស្គាល់រដ្ឋប្រហារយោធាទាំងអស់ចំនួន១៩លើកតាំងពីឆ្នាំ១៩៣២មក។ នេះស្តែងឱ្យឃើញថា យោធាដើរតួនាទីជំនួសមណ្ឌល នៅក្នុងជីវិតនយោបាយនៃប្រទេសថៃ។⁸ សម្លឹងមើលលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យវិញ គឺនៅប្រទេសថៃជាលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យក្លែងក្លាយ។ លោក Titipol Phakdeewanich ព្រឹទ្ធបុរសមហាវិទ្យាល័យវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយនៃសាកលវិទ្យាល័យ Ubon Ratchathani បានលើកឡើងថា៖ « ក្រុមវេជនដដែលនៅតែគ្រប់គ្រងប្រទេស ដូច្នេះរដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្ននេះគឺជារដ្ឋាភិបាលយោធាក្នុងទម្រង់ថ្មីតែប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំគិតថា ការណ៍ដែលប្រទេសថៃស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពបែបនេះគឺវាអាក្រក់ជាងមុនទៅទៀត ដោយសារតែប្រទេសថៃត្រូវបានគេមើលមកថាជាប្រទេសប្រជាធិបតេយ្យ ដែលតាមពិតវាមិនមែននោះទេ។ វាគឺការយល់ខុសដែលថាប្រទេសថៃមានប្រជាធិបតេយ្យ ដោយសារតែពួកយោធានៅតែគ្រប់គ្រងប្រទេស ហើយពួកគេបានប្រើប្រព័ន្ធច្បាប់ដើម្បីគ្រប់គ្រងលើអ្វីៗទាំងអស់»។⁹ នៅឆ្នាំ២០២០ យុវជនថៃយកគំរូតាមបាតុកម្មក្រុងហុងកុង។¹⁰ បាតុកម្មក៏បានអូសបន្លាយឆាប់ជាថ្មីទៀតនៅឆ្នាំ២០២១ផងដែរ។¹¹

៣. ប្រវត្តិទំនាក់ទំនងចិននិងថៃ

ទំនាក់ទំនងការទូតរវាងចិននិងថៃបានចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី១ ខែកក្កដាឆ្នាំ ១៩៧៥។¹² តាមប្រវត្តិសាស្ត្រជនជាតិសៀមជាជនជាតិភាគតិចមួយរស់នៅប្រទេសចិន ក្រោយមកនៅពេលពួកម៉ុងហ្គោលវាយលុកប្រទេសចិន ក្នុងនយោបាយបង្រួបបង្រួម និង ពង្រីកទឹកដីរបស់ព្រះចៅអធិរាជ គុប៊ីឡាយខាន់ ជនជាតិសៀមនេះបានរត់ភៀសខ្លួនមកនៅប្រទេសកម្ពុជា (ជាជាតិចំណុះ)។ ក្នុងរវាងឆ្នាំ១២២០ ជនជាតិសៀមនេះចាប់ផ្តើមបះបោរប្រឆាំងនឹងអំណាចគ្រប់គ្រងរបស់ចក្រភពខ្មែរ ព្រមទាំងដណ្តើមទឹកដីខ្មែរកាន់កាប់ និងបានបង្កើតរាជាណា

⁷ រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា៖ មាត់ដីត្រឹមត្រូវសម្រាប់កម្ពុជាដើម្បីរក្សាសន្តិភាពនិងឆ្ពោះទៅកាន់ការអភិវឌ្ឍ២០០៨-២០១៨ ឆ្នាំ២០២០ ទំព័រ២៤០

⁸ តាន់ ហ្សុង-ហ្សុងស័រ៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣ “របបនយោបាយនៃប្រទេសថៃ” វិទ្យុបារាំង, <https://www.rfi.fr/km/asia-political-regime-of-thailand> (accessed May 10, 2021 at 7:11am)

⁹ Zomber Peter, “2019 a False Dawn for Democracy in Thailand, Analysts Say”, voanews, December 28, 2019, <https://www.voanews.com/east-asia-pacific/2019-false-dawn-democracy-thailand-analysts-say> (accessed May 11, 2021 at 9:01am)

¹⁰ William Yang, “Thailand protesters look to Hong Kong's pro-democracy movement for inspiration”, dw, October 23, 2020, <https://www.dw.com/en/thailand-hong-kong-protests/a-55373873> (accessed May 11, 2021 at 12:01pm)

¹¹ Aljazeera, “Thailand: Police disperse protesters calling for monarchy reform”, March 20 ,2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/20/thai-police-push-back-protesters-calling-for-monarchy-reform> (accessed May 11, 2021 at 2:39pm)

¹² Lyu Jian, “China-Thailand friendship a model for new type of international relations”, nationthailand, July 01, 2018, <https://www.nationthailand.com/opinion/30349059> (accessed 11:46am)

ចក្រសុខាទ័យ ដែលមានមេដឹកនាំម្នាក់ឈ្មោះ "ឥន្ទ្របតិទ្រូទិត្យ ។ នៅសតវត្សទី១៩ ដោយសារនយោបាយកែទម្រង់របស់ស្តេច មង្គុត និងស្តេចជូឡាឡុងកន បានធ្វើឱ្យប្រទេសសៀមស្ថិតនៅក្រៅអាណានិគម នៃប្រទេសបារាំងនិងអង់គ្លេស។ នយោបាយនៃស្តេចទាំងពីរនេះបានជំរុញឱ្យប្រទេសសៀមឈានទៅរកភាពជឿនលឿន។ ក្រោយពីស្តេច ជូឡាឡុងកន បានសុគតទៅស្តេច វ៉ាជីវ៉ាដ (១៩១០-១៩២៥) បានឡើងសោយរាជ្យបន្ត ។ ស្តេចអង្គនេះធ្វើឱ្យប្រប្រគល់រាជសៀមមានលក្ខណៈផ្តាច់ការខ្លាំងជាងរដ្ឋកាលមុន ផ្ទុយនឹងបញ្ញវន្តសៀមសម័យនោះ។ ស្តេចនេះបន្តនយោបាយធ្វើឱ្យរដ្ឋមានលក្ខណៈទំនើបនិងនយោបាយពង្រឹងនូវគំនិតជាតិនិយមសៀមក្នុងគោលដៅសំខាន់យកលទ្ធិជាតិនិយមនេះទៅទប់ទល់ប្រឆាំងនឹងជនជាតិចិនក្នុងប្រទេស។ គំនិតជាតិនិយមជ្រុលរបស់ជនជាតិសៀមបានដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងរដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៣២។ ចរន្តនៃចលនាជាតិនិយម នៃជនជាតិសៀមកើតមានពីឆ្នាំ១៩១០ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៣០។¹³ ផ្អែកលើប្រវត្តិសាស្ត្រទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសចិននិងថៃ តែងតែមានរូបបញ្ចូលគ្នានូវអារម្មណ៍ស្តាប់ខ្លឹម និងភាពជិតស្និទ្ធ។ ខណៈពេលដែលទំនាក់ទំនងនេះត្រូវបានពង្រឹងកាន់តែជិតស្និទ្ធដោយផ្អែកលើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសន្តិសុខប្រឆាំងនឹងវៀតណាមនៅក្នុងទសវត្សរ៍ ១៩៧០និង១៩៨០ការសម្រេចចិត្តរបស់ចិនក្នុងការមិនបន្ទាបតម្លៃលុយបាតនៅក្នុងវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុអាស៊ីឆ្នាំ ១៩៩៧ ការដែលចិនរក្សាភាពស្ងប់ស្ងៀមនៅក្នុងអំឡុងរដ្ឋប្រហារនៅក្នុងប្រទេសថៃនៅឆ្នាំ២០១៤ និងការពឹងពាក់កាន់តែខ្លាំងរបស់ប្រទេសថៃទៅលើភ្ញៀវទេសចររបស់ចិន។¹⁴ ប្រទេសថៃនិងចិនមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធនៅចុងទសវត្សរ៍១៩៧០នៅពេលដែលទីក្រុងបាងកកត្រូវការជំនួយយោធានិងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ទីក្រុងប៉េកាំងដើម្បីទប់ទល់នឹងប្រទេសវៀតណាម។ ចំណងមិត្តភាពកាន់តែរឹងមាំនៅពេលដែលប្រទេសចិនបានគាំទ្រចលនាកុម្មុយនិស្តនៅប្រទេសថៃដោយដកការគំរាមកំហែងក្នុងនិងក្រៅប្រទេស។ ទំនាក់ទំនងត្រូវបានពង្រឹងបន្ថែមទៀត បន្ទាប់ពី សហរដ្ឋអាមេរិក អង់គ្លេស អូស្ត្រាលី និងជប៉ុនបានប្តូរទោសរដ្ឋប្រហារឆ្នាំ២០១៤ តែចិនបានបញ្ជាក់ថាថៃគួរតែដោះស្រាយជម្លោះក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួនដោយសន្តិវិធី។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមកប្រទេសទាំងពីរបានផ្លាស់ប្តូរទស្សនកិច្ចថ្នាក់ខ្ពស់ជាញឹកញាប់និងពង្រឹងនិងពង្រីកកិច្ចសហប្រតិបត្តិការលើគ្រប់វិស័យ។¹⁵

៤. ទំនាក់ទំនងរវាងចិននិងថៃបច្ចុប្បន្ន

នៅឆ្នាំ២០២០ទំនាក់ទំនងចិននិងថៃក៏មានបញ្ហាការខ្វែងគំនិតគំនិតដោយសារក្រុមយុវជន-យុវនារីនៅក្នុងហុងកុង និងនៅក្នុងកោះតៃវ៉ាន់ដែលបានផ្តល់កម្លាំងចិត្តគាំទ្រមកលើក្រុមប្រឆាំងក្នុងប្រទេសថៃ ដោយឈរនៅលើពាក្យស្លោកថា "សម្ព័ន្ធមិត្រតៃទឹកដោះគោ ឬ Milk Tea Alliance"។ សម្ព័ន្ធមិត្រតៃទឹកដោះគោ គឺសំដៅ

¹³ វិទ្យាស្ថានទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិកម្ពុជា "ទំនាស់ព្រំដែនរវាងប្រទេសថៃ និងប្រទេសជិតខាង" ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០១០ ទំព័រ១៥ដល់១៨។
¹⁴ MARK S. COGAN, "Thailand's rising tension between public and state relations with China", southeastasiaglobe, February 22, 2021, <https://southeastasiaglobe.com/china-thailand-relations/> (accessed February 15, 2021 at 7:27am)
¹⁵ Sasiwan Chingchit, "The Curious Case of Thai-Chinese Relations: Best Friends Forever?", asiafoundation, March 30, 2016, <https://asiafoundation.org/2016/03/30/the-curious-case-of-thai-chinese-relations-best-friends-forever/> (accessed May 10, 2021 at 11:49am)

ទៅលើភេសជ្ជៈពេញនិយមបំផុតនៅក្នុងតំបន់ទាំងពីរ។¹⁶ «សម្ព័ន្ធភាពតែទឹក ដោះគោ» បានបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់អំពីការប្រឆាំងនឹងឥទ្ធិពលរបស់ចិននៅក្នុងចំណោមពលរដ្ឋថៃវ័យក្មេងដែលបានបដិសេធមិនទទួលយកនូវទំនាក់ទំនងវប្បធម៌ដ៏រឹងមាំរវាងប្រទេសទាំងពីរ។¹⁷ ចំពោះភ្ញៀវទេសចរវិញ ចិនមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ឧស្សាហកម្មទេសចរណ៍ថៃ ដោយភ្ញៀវទេសចរចិនមានចំនួនច្រើនជាង ២៥% នៃភ្ញៀវទេសចរទាំងអស់ដែលបានចូលមកប្រទេសថៃ។ ប៉ុន្តែប្រជាជនថៃបានចាប់ផ្តើមចាត់ទុកការហូរចូលនៃភ្ញៀវទេសចរចិនជារឿងអវិជ្ជមាន¹⁸

៥. នយោបាយការបរទេសចិនថៃ

មានទិន្នភាពចំនួន៤ចំពោះសកម្មភាពនយោបាយការបរទេសថៃបច្ចុប្បន្ន ទី១.ប្រទេសថៃបានប្រើវិធីសាស្ត្រ “ការពាក់ព័ន្ធដែលស្មុគស្មាញ ឬការចូលរួមដែលមានភាពស្មុគស្មាញ” ដែលជាវិធីសាស្ត្រមួយសម្រាប់ទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិក្នុងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីសម្រេចគោលដៅរបស់ខ្លួនសម្រាប់សន្តិសុខនិងការរស់រានសេដ្ឋកិច្ចបន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារយោធាខែឧសភាឆ្នាំ ២០១៤ ទី២. ទីក្រុងបាងកកក៏បានគូសបញ្ជាក់ផងដែរនូវចំណងសន្តិសុខយោធារបស់ខ្លួនជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិក ខណៈដែលផ្តល់អាទិភាពដល់ការចូលរួមផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចជាមួយចិន ជប៉ុន និងកូរ៉េខាងត្បូង។ ទី៣. ការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយអឺរ៉ុបតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងអាជីវកម្មដើម្បីទូទាត់នូវទំនាក់ទំនងនយោបាយរវាងថៃនិងអឺរ៉ុបបន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារ។ ទី៤.ទោះយ៉ាងណាការថយក្រោយផ្នែកនយោបាយនិងសេដ្ឋកិច្ច ថៃបានចូលរួមយ៉ាងសំខាន់ជាមួយប្រទេសជិតខាងនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍។¹⁹

៥.១. ទំនាក់ទំនងជាមួយប្រទេសក្រុងប្រៀង

នៅឆ្នាំ២០១៣ ថៃនិងចិនចាប់ផ្តើមភាពជាដៃគូសហប្រតិបត្តិការយុទ្ធសាស្ត្រគ្រប់ជ្រុងជ្រោយរវាងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិននិងព្រះរាជាណាចក្រថៃ។²⁰ នៅឆ្នាំ២០១៩លោកលីខឺឃាង(Li Keqiang) នាយករដ្ឋមន្ត្រីចិន ថាប្រទេសចិនមានឆន្ទៈបន្តធ្វើឱ្យស៊ីជម្រៅភាពជាដៃគូសហប្រតិបត្តិការយុទ្ធសាស្ត្រគ្រប់ជ្រុងជ្រោយរវាងចិននិងថៃ។ នៅក្នុងទំនាក់ទំនងយុទ្ធសាស្ត្រគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនោះតាមរយៈការលើកឡើងរបស់របស់ លីខឺឃាងមាន៖ ទី១.ប្រទេសជិតខាងដែលមានភាពស្និទ្ធស្នាលនិងរួសរាយរាក់ទាក់ ទី២.ទំនាក់ទំនងទ្វេភាគីតែងតែរក្សាបាននូវការអភិវឌ្ឍន៍និងវិវឌ្ឍ ទី៣.ពង្រឹងនូវការជឿទុកចិត្តគ្នាទៅវិញទៅមក ផ្នែកនយោបាយ ពង្រីកកិច្ចសហប្រតិបត្តិការដែលមានផលប្រយោជន៍ទៅវិញទៅមកបង្កើនការផ្លាស់ប្តូររវាងប្រជាជននិងប្រជាជន ទី៤.គំនិតផ្តួចផ្តើមខ្សែក្រវ៉ាត់និងផ្លូវ ទី៥.ការកសាងច្រករបៀងសេដ្ឋកិច្ចភាគខាងកើតរបស់ប្រទេស

¹⁶ REUTERS, “Hong Kong activists rally in support of Thai protesters”, bangkokpost, October 19, 2020, <https://www.bangkokpost.com/thailand/politics/2004639/hong-kong-activists-rally-in-support-of-thai-protesters> (accessed February 15, 2021 at 8:58am)
¹⁷ Ibid
¹⁸ Ibid
¹⁹ ISEAS, “Thailand’s ‘Complex Engagement’ Approach in Foreign Policy: A Balancing Act” March 31, 2020, ISSUE: 2020 No. 23, Pdf, pages 01
²⁰ Chinaembassy, “Bilateral Relations”, September 8, 2019, <http://www.chinaembassy.or.th/eng/ztgx/gxgk/> (accessed May 10, 2021 at 9:39am)

ថៃ នឹងធ្វើជាវេទិកាសំខាន់សម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការទីផ្សារ ទី៦. ចិនលើកទឹកចិត្តក្រុមហ៊ុនរបស់ខ្លួនឱ្យចូលរួម ក្នុងការដឹកជញ្ជូននិងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសំណង់របស់ប្រទេសថៃស្របតាមគោលការណ៍នៃការធ្វើទីផ្សារនិង ពាណិជ្ជកម្មការប្រើប្រាស់វេទិកាពាណិជ្ជកម្មតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិតឆ្លងកាត់ព្រំដែនយ៉ាងល្អ ទី៧. ចែករំលែកបទ ពិសោធន៍ជាមួយប្រទេសថៃនៅក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសការអភិវឌ្ឍស្ថានឧស្សាហកម្មនិងការកាត់បន្ថយភាព ក្រីក្រ។ ទី៨. ពង្រឹងការផ្លាស់ប្តូរប្រជាជននិងប្រជាជននៅក្នុងវិស័យដូចជាការអប់រំ និងទេសចរណ៍ ទី៩. ការ ជំរុញទំនាក់ទំនងចិន - អាស៊ានជាពិសេសក្នុងការជំរុញការជាមូលដ្ឋាននៃការចរចានៃកិច្ចព្រមព្រៀងភាពជាដៃគូ សេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយក្នុងតំបន់។²¹

**៥.២. កិច្ចសហប្រតិបត្តិការទ្វេភាគីរវាងចិននិងថៃ
ក. ទំនាក់ទំនងផ្នែកសង្គម និងនយោបាយ**

ថ្វីបើក្រុមគ្រួសារជំនួញចិន-ថៃដាក់ទៅរកចិនប៉ុន្តែរបបរាជានិយមកំពូលនៃយោធាថៃនិងអភិជននិយម មិនបានបញ្ជូនកូនៗរបស់ពួកគេទៅសាលារៀននៅប្រទេសចិនបញ្ជូនទៅសហរដ្ឋអាមេរិកនិងអង់គ្លេស។²² ទំនាក់ទំនងការបរទេសរបស់ប្រទេសថៃបានជាប់ទាក់ទងកាន់តែខ្លាំងឡើងនៃនយោបាយក្នុងស្រុករបស់ខ្លួន នៅឆ្នាំ២០១៤ ប្រធានាធិបតីចិនលោកស៊ីជីនពីងបានជួបជាមួយលោកប្រាយុទ្ធនៅទីក្រុងប៉េកាំង ភ្លាមៗបន្ទាប់ ពីនោះលោកប្រាយុទ្ធបានស្នាក់នៅនាយករដ្ឋមន្ត្រីចិនលោកលីឌីឃាងនៅទីក្រុងបាងកកដែលបានក្លាយជាមេ ដឹកនាំបរទេសដែលមានឋានៈខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតមកបំពេញទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសថៃចាប់តាំងពីរដ្ឋប្រហារ។²³

ខ. ការទូតវ៉ាក់សាំង

គិតត្រឹមថ្ងៃទី១៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១ ប្រទេសថៃ មានចំនួនអ្នកឆ្លងកូវីដ១៩ សរុប ១១៦,៩៤៩ ករណី ក្នុងនោះមានអ្នកស្លាប់សរុបចំនួន ៦៧៨ នាក់²⁴ សម្រាប់ថ្ងៃវ៉ាក់សាំងចិន Sinovac មានសុវត្ថិភាពក្នុងការ ប្រើប្រាស់ បើទោះបីជា WHO មិនទាន់ចុះបញ្ជីទទួលស្គាល់ក្តី។ អគ្គលេខាធិការនៃរដ្ឋបាលចំណីអាហារ និងឱ សថ (FDA) នៃប្រទេសថៃ លោកវេជ្ជបណ្ឌិត ផៃសាន ដេនឃុំ (Phaisan Dankhum) ថា វ៉ាក់សាំង Sinovac មិនត្រូវបានចុះបញ្ជីទទួលស្គាល់សម្រាប់ការប្រើប្រាស់ក្នុងករណីបន្ទាន់ដោយអង្គការWHO មិនមែនមានន័យថា វ៉ាក់សាំងចិនមួយនេះគ្មានប្រសិទ្ធភាព ឬបរាជ័យខាងគុណភាពនោះទេ។ លោក Phaisan ធ្វើការកត់សម្គាល់ បែបនេះដោយលើកយកវ៉ាក់សាំង របស់ក្រុមហ៊ុនដទៃមកធ្វើជាឧទាហរណ៍ នោះគឺវ៉ាក់សាំងក្រុមហ៊ុន Pfizer

²¹ Xinhua, "China willing to further deepen China-Thailand ties: Chinese premier", November 5, 2019, http://www.xinhuanet.com/english/2019-11/05/c_138531124.htm (accessed May 11, 2021 at 3:01pm)
²² Greg Raymond, ANU, "Thai domestic politics threatens to derail its diplomacy", May 14, 2020, <https://www.eastasiaforum.org/2020/05/14/thai-domestic-politics-threatens-to-derail-its-diplomacy/> (accessed May 10, 2021 at 3:39pm)
²³ Pavin Chachavalpongpun, "Thailand's post-coup foreign policy", eastasiaforum, October 30, 2018, <https://www.eastasiaforum.org/2018/10/30/thailands-post-coup-foreign-policy/> (accessed May 11, 2021 at 7:11am)
²⁴ Xinhua, "Thailand reports 3,394 new COVID-19 cases, 29 more deaths", May 19, 2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-05/19/c_139956069.htm accessed at 3:05pm (accessed May 20, 2021 at 3:07pm)

Moderna AstraZeneca និងក្រុមហ៊ុន Johnson & Johnson សុទ្ធតែត្រូវបានចុះបញ្ជីទទួលស្គាល់ នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក ចក្រភពអង់គ្លេស និងបណ្តាប្រទេសអឺរ៉ុប មុននឹងត្រូវបាន WHO អនុម័តឱ្យប្រើប្រាស់ក្នុងលក្ខខណ្ឌបន្ទាន់។²⁵ ថែក៏បានអះអាងថា វ៉ាក់សាំងចិន ស៊ីណូវ៉ាក់ មានប្រសិទ្ធភាពរហូតដល់ ៩៥%។²⁶ ដើម្បីបន្ថែមឥទ្ធិពលរបស់ខ្លួននៅក្នុងតំបន់ប្រទេសចិនមិនអាចឈ្នះការប្រកួតការទូតវ៉ាក់សាំងដ៏អស្ចារ្យបានទេបើគ្មានវ៉ាក់សាំង។²⁷

៥.៣. ខ្សែក្រវាត់មួយនិងផ្លូវមួយ (One Belt One Road)

គំនិតផ្តួចផ្តើមខ្សែក្រវាត់និងផ្លូវរបស់ចិនជាឱកាសអាជីវកម្មថ្មីមួយបានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងដល់សេដ្ឋកិច្ចថែក្នុងនោះមាន៖ ផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវដែក និងបច្ចេកវិទ្យាសមុទ្រ វិស័យថាមពល (ការផ្គត់ផ្គង់ថាមពលការចែកចាយ) បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន ការដឹកជញ្ជូននិងកសិកម្ម។

៦. ភូមិសាស្ត្រនយោបាយ

ប្រទេសចិននឹងនៅតែចិញ្ចឹមចិត្តចំពោះផ្លូវទឹកដីធំ អចិន្ត្រៃយ៍នៅក្នុងតំបន់ឥណ្ឌូ-ប៉ាស៊ីហ្វិក ដែលបិទជិតដោយ " ភាពលំបាករបស់ច្រកម៉ាឡាកា " ។ ប្រទេសចិនមានការលំបាកពីគ្រប់តំបន់ទាំងអស់ នៅក្នុងសមុទ្រចិនខាងត្បូង ហើយយក៏គ្មានប្រទេសណាមួយ រួមទាំងប្រទេសជាមិត្តរបស់ចិននៅក្នុងតំបន់ ឡើងមកជួយទីក្រុងប៉េកាំង ឱ្យក្លាយជាកងទ័ពដើងទឹកអាចប្រតិបត្តិការ ដែលអាចបញ្ចេញឥទ្ធិពលលើសពីតំបន់ជាប់ដែនទឹករបស់ខ្លួននោះទេ។ ពេលនេះទីក្រុងប៉េកាំងបានរងនូវការវាយលុកយ៉ាងខ្លាំងពីរបបថៃ ដែលជាមិត្តចិន។ ប្រទេសថៃកំពុងស្វែងរកការស្ថាបនាផ្លូវឆ្លងកាត់ដីគោកឆ្លងកាត់ច្រកម៉ាឡាកា ដោយកាត់គម្រោងព្រែកជីក ក្រា ដែលប្រទេសចិនចង់សាងសង់ដើម្បីបង្កើតផ្លូវសមុទ្រ ជំនួសច្រកម៉ាឡាកានោះ។²⁸ ប្រសិនបើប្រទេសថៃជាម្ចាស់និងដំណើរការផ្លូវ

²⁵ Freshnewsasia: ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១៖ "ថៃ៖ «វ៉ាក់សាំងចិន Sinovac មានសុវត្ថិភាពក្នុងការប្រើប្រាស់ បើទោះបីជា WHO មិនទាន់ចុះបញ្ជីទទួលស្គាល់ក្តី»", <https://www.freshnewsasia.com/index.php/en/internationalnews/197675-2021-05-13-10-52-17.html> (accessed May 11, 2021 at 1:10pm)

²⁶ Thaipbsworld, "Thai FDA discourages use of rapid test kits to assess immunity after COVID vaccination", April 19, 2021, <https://www.thaipbsworld.com/thai-fda-discourages-use-of-rapid-test-kits-to-assess-immunity-after-covid-vaccination/> (accessed May 11, 2021 at 1:14pm)

²⁷ Samantha Kiernan and Yanzhong Huang, "China cannot win the great vaccine diplomacy game without vaccines", asia.nikkei, April 18, 2021, <https://asia.nikkei.com/Opinion/China-cannot-win-the-great-vaccine-diplomacy-game-without-vaccines> (accessed May 11, 2021 at 1:18pm)

²⁸ Akshay Narang, "Thailand gives a major shock to China: Scraps Kra Canal plan and drops submarine deals under public pressure", September 01, 2020, <https://tfipost.com/2020/09/thailand-gives-a-major-shock-to-china-scraps-kra-canal-plans-and-submarine-deals-under-public-pressure/> (accessed February 10, 2021 at 9:01am)

ទឹកអន្តរជាតិថ្មីមួយនៅកណ្តាលតំបន់ឥណ្ឌូ-ប៉ាស៊ីហ្វិកនោះវាពិតជាដឹងស្ថិតក្រោមសម្ពាធកាន់តែខ្លាំងឡើងពីប្រទេសចិននិងសហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងការជ្រើសរើសភាគីនៅក្នុងគុប្រជែងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ប្រទេសទាំងពីរ។²⁹

៧. ទំនាក់ទំនងគ្រឹះការណ៍រវាងចិន អាមេរិក និងថៃ

ទំនាក់ទំនងទ្វេភាគីរវាងចិន និងថៃ កាន់តែល្អកល្អនឹងខ្លាំង បន្ទាប់ពីក្រុមយោធាឡើងកាន់អំណាចនៅថៃតាមរយៈរដ្ឋប្រហារ ដែលថៃជាសម្ព័ន្ធមិត្តចាស់ឆ្នាំរបស់អាមេរិក បានបែរមុខទៅរកចិន ព្រោះអាមេរិករិះគន់រឿងរំលោភសិទ្ធិមនុស្សខ្លាំងពេក។³⁰ ថៃជាសម្ព័ន្ធមិត្តសន្តិសញ្ញារបស់សហរដ្ឋអាមេរិកតាំងពីឆ្នាំ ១៩៥៤ ប៉ុន្តែទិសដៅនយោបាយរបស់ខ្លួនតាំងពីឆ្នាំ ២០០៦ ចំពេលមានទំនាក់ទំនងជាយុទ្ធសាស្ត្រជាមួយចិនកំពុងបង្កើនសម្ពាធយ៉ាងខ្លាំងដល់សម្ព័ន្ធមិត្ត។ ប្រទេសទាំងពីរធ្វើសមយុទ្ធទ្វេភាគីច្រើនជាង៦០ដង ក្នុងមួយឆ្នាំ។³¹ ជាប្រពៃណីគោលនយោបាយការបរទេសរបស់ប្រទេសថៃត្រូវបានគេហៅថា “ការពត់ឫស្សីជាមួយនឹងការទូតខ្យល់”។³² ប្រទេសថៃនិងចិនក៏បានពង្រឹងទំនាក់ទំនងសន្តិសុខ តាមរយៈការពង្រីកសមយុទ្ធយោធារួមគ្នានិងការលក់អាវុធ ការទិញថ្មក្រោះ និងនាវាមុជទឹកពីប្រទេសចិន ទាំងនេះជាសញ្ញាបង្ហាញថាទីក្រុងបាងកកងាកទៅរកចិនក្នុងរយៈពេលវែង។³³ បើនិយាយអោយខ្លីទៅគេនៅមិនទាន់ច្បាស់ថាតើថៃនឹងអាចកែសម្រួលជំហរយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ខ្លួន រវាងមហាអំណាចក្នុងតំបន់ទាំងពីរដែរឬទេ។ ភាពជោគជ័យនៃទំនាក់ទំនាក់នេះនឹងពឹងផ្អែកលើសញ្ញាណពីវ៉ាស៊ីនតោននិងប៉េកាំង។³⁴ ថៃអាចប្រឈមនឹងហានិភ័យ ដោយសារតែ បង្កើនទំនាក់ទំនងព្រមគ្នាជាមួយចិននិងអាមេរិក ចំណែកមហាអំណាចទាំងពីរកំពុងតែ ប្រឈមមុខគ្នាគឺដាក់គ្នា ទាំងសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម និងយោធា។ កាលពីសម័យសង្គ្រាម ថៃជាប្រទេសតែមួយគត់ដែលមិនជួបសង្គ្រាមបង្កូរឈាម ។ ប៉ុន្តែជាមួយនិងគោលនយោបាយ «ខ្លួនមួយជិះទូកពីរ» នាពេលបច្ចុប្បន្ន អាចធ្វើឱ្យថៃ ក្លាយទៅជាទីលានប្រជែងអំណាចរវាងអាមេរិក និងចិនក្នុងតំបន់។³⁵

²⁹ Termsak Chalernpalanupap, “Land Bridge in place of Kra Canal: Game changer for Thailand’s future engagement with region and China?”, thinkchina, February 01, 2021, <https://www.thinkchina.sg/land-bridge-place-kra-canal-game-changer-thailands-future-engagement-region-and-china> (accessed May 11, 2021 at 11:49am)

³⁰ Prashanth Parameswaran, “Thailand Turns to China”, thediplomat, December 20, 2014, <https://thediplomat.com/2014/12/thailand-turns-to-china/> (accessed February 14, 2021 at 8:39am)

³¹ -Ibid

³² Ibid

³³ Pongphisoot Busbarat, “Is Bangkok trying to bend away from Beijing?”, eastasiaforum, August 4, 2017, <https://www.eastasiaforum.org/2017/08/04/is-bangkok-trying-to-bend-away-from-beijing/> (accessed May 10, 2021 at 3:11pm)

³⁴ Pongphisoot Busbarat, “Is Bangkok trying to bend away from Beijing?”, eastasiaforum, August 4, 2017, <https://www.eastasiaforum.org/2017/08/04/is-bangkok-trying-to-bend-away-from-beijing/> (accessed May 10, 2021 at 3:11pm)

³⁵ មែវ សាធី៖ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩ “វិភាគព័ត៌មានអន្តរជាតិ៖ ថៃអាចក្លាយជា ទីលានថ្មីនៅតំបន់អាស៊ាន សម្រាប់ការប្រជែងអំណាចរវាង មេរិក និង ចិន” នគរជ្រៃហ្លួន, <http://nknews.com/archives/301862> (accessed May 12, 2021 at 7:07am)

៨. នយោបាយការបរទេសចិននិងថៃក្នុងបរិបទអាស៊ាន

នៅពេលសង្គ្រាមត្រជាក់បានបញ្ចប់ប្រទេសថៃបានជំរុញទៅមុខជាមួយគោលនយោបាយការបរទេសសេរីក្នុងគោលបំណងបង្វែរតំបន់សមរក្សមិទៅជាទីផ្សារមួយផ្នែកតាមរយៈការវិនិយោគស៊ីជម្រៅនៅក្នុងអាស៊ាន។ ការកត់សម្គាល់ផងដែរថាអាស៊ានជួយបណ្តាប្រទេសនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ធ្វើឱ្យមានតុល្យភាពផលប្រយោជន៍របស់ពួកគេប្រឆាំងនឹងមហាអំណាចផ្សេងៗ តាមរយៈទំនន់សេដ្ឋកិច្ចនិងតួនាទីរបស់អាស៊ាន។ អាស៊ានក៏ជាយានសម្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នាផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ប្រទេសថៃសម្រាប់ថ្នាក់ដឹកនាំអនុតំបន់។ សំណាងរបស់ប្រទេសថៃគឺជាប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដ៏គោកតែមួយគត់ដែលមិនត្រូវបានបំផ្លាញដោយអាណានិគមនិយមសង្គ្រាមឬការប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ២០ បានធ្វើឱ្យប្រទេសនេះមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងចំពោះប្រទេសជិតខាង។³⁶ ក្នុងឱកាសគម្របខួប៤៥ឆ្នាំ នៃការបង្កើតទំនាក់ទំនងការទូត រវាងប្រទេសទាំងពីរ ប្រទេសចិនថាប្រទេសចិននិងថៃ ជាប្រទេសជិតខាង ដែលមានភាពជិតស្និទ្ធ និងរូសរាយរាក់ទាក់។ ក្នុងរយៈពេល ៤៥ ឆ្នាំកន្លងមក ទំនាក់ទំនងទ្វេភាគី បានរីកចម្រើនឥតឈប់ឈរ ដោយទទួលបានលទ្ធផល ជាផ្លែផ្កាលើគ្រប់វិស័យ នៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ដោយនាំមកនូវផលប្រយោជន៍ជាក់ស្តែង ដល់ប្រជាជនទាំងសងខាង និងធ្វើជាគំរូសម្រាប់ជំរុញ ទំនាក់ទំនងរវាងចិន និងសមាគមប្រជាជាតិ អាស៊ីអាគ្នេយ៍ (អាស៊ាន) ។ ប្រទេសចិននិងថៃ បានជួយនិងគាំទ្រគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំង នឹងមេរោគកូវីដ ១៩, បង្កើនមិត្តភាពជាប្រពៃណី។ ប្រទេសចិននិងប្រទេសថៃ មានភាពជិតស្និទ្ធជូចជា គ្រួសារតែមួយផងដែរ។³⁷

³⁶ Greg Raymond, ANU, "Thai domestic politics threatens to derail its diplomacy", May 14, 2020, <https://www.eastasiaforum.org/2020/05/14/thai-domestic-politics-threatens-to-derail-its-diplomacy/> (accessed May 10, 2021 at 3:39pm)

³⁷ Xinhua, "Chinese premier, Thai PM exchange congratulations on 45th anniversary of ties", July 1, 2020, http://www.xinhuanet.com/english/2020-07/01/c_139180887.htm (accessed March 6, 2021 at 2:20pm)